

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
ȘCOALA DOCTORALĂ *ARTE ȘI STUDII CULTURALE***

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: [780.8:780.647.2]:781.68(043)

MÎRZAC SERGIU

**MIJLOACE DE EXPRESIE
ȘI TEHNICI DE INTERPRETARE NOI LA ACORDEON
ÎN MUZICA ACADEMICĂ
LA CONFLUENȚA SECOLELOR XX-XXI**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR

SPECIALITATEA 653.01 MUZICOLOGIE

(doctorat științific)

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Şcolii Doctorale *Arte și studii culturale* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Conducător științific:

Bunea Diana, dr., prof. univ., Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Componenta Comisiei pentru susținerea tezei de doctor în arte:

1. **Badrajan Svetlana, președinte**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Maestru în Arte, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
2. **Bunea Diana, conducător științific**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
3. **Gîrbu Ecaterina, referent oficial**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Maestru în Arte, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice
4. **Simion Aurelia, referent oficial**, doctor în arte, profesor universitar, Universitatea Națională de Arte *G.Enescu*, Iași, România
5. **Tetelea Margareta, referent oficial**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Maestru în Arte, Universitatea de Stat *Alecu Russo*, Bălți

Susținerea va avea loc la 17 iunie 2026, ora 13.00, în ședința comisiei pentru susținerea tezei de doctor în arte, din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Mateevici, 87, Blocul II, sala 49)

Teza și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (Chișinău, str. 31 August 1989, 78A), la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. Mateevici, 87), pe paginile web <http://www.cnaa.md> și <https://amtap.md>.

Referatul a fost trimis la „_____” _____ 2026

Secretar al Comisiei pentru susținerea tezei:

Nicolae Slabari, dr., conf. univ.

Conducător științific:

Bunea Diana, dr., prof. univ.

Autor:

Sergiu Mîrzac

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Reconsiderarea rolului acordeonului în cadrul creației academice contemporane este determinată de evoluția limbajului muzical și de aprofundarea posibilităților sale timbrale, dinamice și expresive. Inițial asociat preponderent cu sfera folclorică și cu funcții de acompaniament sau de divertisment solistic, acordeonul a fost perceput mult timp ca un instrument limitat din punct de vedere estetic. Dezvoltarea școlii academice de interpretare, precum și apariția unui repertoriu original, au contribuit la depășirea acestor stereotipuri. În creația componistică contemporană, acordeonul este valorificat pentru flexibilitatea sa timbrală, pentru finețea controlului dinamic și pentru capacitatea de a susține un discurs expresiv nuanțat. Integrarea tehnicilor specifice interpretării moderne a permis extinderea paletei sonore și a funcțiilor expresive ale instrumentului. Astfel, acordeonul se afirmă astăzi ca un instrument academic în măsură să participe la manifestări artistice complexe și la construcții componistice de amploare, în deplină consonanță cu tendințele muzicii contemporane.

Actualitatea temei. Acordeonul, ca instrument muzical pe care îl cunoaștem astăzi (pe plan structural-constructiv) a apărut la începutul secolului XX. În comparație cu alte instrumente muzicale „clasice”, îl putem considera un instrument relativ tânăr, ce s-a afirmat spectaculos inițial în muzicile tradiționale ale popoarelor lumii, inclusiv în cea românească. Pe parcursul secolului, putem remarca două etape importante în dezvoltarea artei interpretative la acordeon – perioada interbelică, în care instrumentul s-a afirmat în contextul „epocii de glorie” a tangoului, fiind preluat destul de rapid și în muzicile tradiționale ale unui șir întreg de popoare de pe continentul european și american; și perioada postbelică, când acordeonul s-a aflat în vizorul compozitorilor de muzică academică, începând cu anii 1980 producându-se așa numita „explozie” care a lărgit repertoriul pentru acest instrument, impresionând prin multitudinea stilistică și spectrul larg ce cuprinde toate genurile și formele muzicale. Autorii noilor creații pentru acordeon reprezintă diferite școli componistice: S. Gubaidulina, V. Semionov – Rusia, F. Angelis – Franța, V. Runchak – Ucraina, S. Mossenmark – Danemarca ș.a. Totodată, în ultimii ani, compozitori importanți din Republica Moldova au scris piese originale pentru acordeon: remarcăm aici creațiile lui Ghenadie Ciobanu, Vladimir Beleaev și Vlad Burlea.

Valoarea artistică a acestui repertoriu academic contemporan pentru acordeon, ce se deosebește prin diversitate stilistică și genuistică, impresionând prin tehnicile componistice, mijloacele de expresivitate și interpretative inovatoare, impune studiul științific al acestuia, având în vedere că în literatura de specialitate există încă destul de puține studii axate pe această problematică.

În aceeași ordine de idei, sunt de menționat o serie întreagă de factori care au contribuit la „saltul” spectaculos pe care l-a realizat instrumentul, în special, din cea de-a doua jumătate a secolului XX și până în prezent, trecând de la muzica populară și cafe-concert la cea academică contemporană: perfecționarea construcției sale tehnice, profesionalizarea academică, dezvoltarea artei de interpretare și apariția noilor tehnici de interpretare, reflectate în repertoriul contemporan pentru acordeon, apariția unui repertoriu academic original, scris pentru acordeon ș.a. Astăzi acordeonul face parte din grupul celor mai noi instrumente academice, iar arta de interpretare la acest instrument a atins cele mai înalte culmi ale profesionalismului și virtuozității.

Acest instrument are un rol aparte și în cultura muzicală națională, bucurându-se de o largă popularitate atât în mediul folcloric, cât și în cel academic. Tema propusă pentru cercetare în teza de doctor abordează factorii care au contribuit la afirmarea academică a instrumentului, unul din argumentele actualității sale fiind determinat de lipsa cercetărilor în acest domeniu, atât la noi în republică, cât și în spațiul românesc.

Actualitatea tematicii abordate în teză este cu atât mai mare, cu cât acest repertoriu nou prezintă numeroase inovații în domeniu, bazate pe o multitudine de efecte sonore, timbrale și procedee tehnice contemporane, ce nu au mai fost abordate în literatura de specialitate și necesită o cercetare detaliată, rezultatele căreia vor permite identificarea unor noi perspective în abordarea problemei expresivității muzicale și a valorificării potențialului artistic al instrumentului.

Modernizarea acordeonului, progresul tehnic și interpretativ, lărgirea repertoriului, dezvoltarea școlii naționale de acordeon, impune cercetarea temei propuse din perspectiva mai multor aspecte: ca fenomen artistic complex; creativ, ce constă în colaborarea și dialogul interpretului cu compozitorii, unde acesta devine co-autor, care transformă procesul de interpretare într-un eveniment artistic original, inovativ, ce presupune stimularea procesului de descoperire a noilor posibilități ale instrumentului, conducând nemijlocit la lărgirea repertoriului academic contemporan al instrumentului.

În acest context, cercetarea a necesitat o selecție a repertoriului propus pentru analiză, în funcție de valoarea artistică a lucrărilor, originalitatea procedeele tehnice și componistice, multitudinea și diversitatea mijloacelor de expresivitate etc. Argumentând selectarea repertoriului analizat în teză, remarcăm că inițial demersul de cercetare a fost orientat spre includerea unui repertoriu internațional contemporan pentru acordeon mai larg, în vederea conturării unui cadru comparativ amplu privind evoluția mijloacelor de expresie și a tehnicilor interpretative moderne. Totuși, apariția unor creații originale pentru acordeon semnate de unii din cei mai renumiți compozitori autohtoni (Ghenadie Ciobanu, Vlad Burlea, Vladimir Beleaev) în perioada scrierii tezei de față a determinat o reconsiderare a direcției investigației. Acest fapt a oferit posibilitatea de a deplasa accentul cercetării spre repertoriul național contemporan, a cărui valoare artistică și

relevanță muzicologică justifică pe deplin integrarea sa într-o teză de doctorat. Prin urmare, schimbarea de perspectivă nu a reprezentat o restrângere a obiectului de studiu, ci, dimpotrivă, o adaptare firească la dinamica actuală a creației componistice din Republica Moldova și la necesitatea valorificării științifice a unor lucrări academice pentru acordeon, de dată recentă.

Scopul tezei: cercetarea își propune să evidențieze rolul proceselor evolutive ale limbajului interpretativ al acordeonului în practica componistică și interpretativă contemporană, prin investigarea și sistematizarea noilor resurse tehnice, timbrale și dinamice ale instrumentului. Pentru realizarea scopului sunt propuse următoarele **obiective**:

- determinarea proceselor de consolidare a statutului academic contemporan al instrumentului, din perspectiva evoluției sale organologice, a elucidării principalelor repere ale dezvoltării artei acordeonului, a profesionalizării și dezvoltării unor școli interpretative;
- elucidarea tehnicilor specifice și a mijloacelor de expresie, a aspectelor timbrale etc. ale instrumentului;
- analiza interpretativă și structurală a unor creații reprezentative din repertoriul universal și național contemporan;
- relevarea particularităților dezvoltării repertoriului național dedicat acordeonului, în contextul noilor tehnici de interpretare.

Baza metodologică. Teza presupune o analiză multidimensională a temei de cercetare, din perspectiva științei muzicologice și a teoriei interpretării muzicale, ceea ce a determinat o abordare adecvată realizării scopului și obiectivelor propuse. Cercetarea muzicologică a integrat metode precum cea a *analizei și sintezei*, *analizei diacronice* și *comparativ-istorice* ș.a., care determină reflectarea componentelor și conexiunilor complexe ale fenomenului muzical. În acest sens, un sprijin fundamental l-au constituit lucrările *Metodologia cercetării în muzicologie* semnată de Victoria Melnic și *Alegeri, atitudini, afecte. Despre stil și retorică în muzică* de Valentina Sandu-Dediu, repute cercetătoare din spațiul românesc.

Totodată, conform unor principii fundamentale ale cercetării interpretării muzicale, precum unitatea dintre teorie și practică, contextualizarea, subordonarea tehnicii, expresivității muzicale, integrarea în cadrul interpretării a unor elemente estetice, psihologice ș.a., cât și metodelor de cercetare istorico-stilistică, comparativă, organologică, axiologică, etc. a fost posibilă abordarea complexă a partiturilor originale pentru acordeon, inclusiv a unor aspecte de tratare creativă artistică, analiza structurală și aspecte ale interpretării tehnicilor extinse, în contextul limbajului componistic contemporan al creațiilor analizate. Un loc aparte îl ocupă abordarea sintetică a binomului creator compozitor-interpret, ce are un rol esențial în special în muzica contemporană.

Baza teoretică a cercetării se axează pe lucrări științifice fundamentale în domeniu, ce se referă la problemele de muzicologie, componistică, ale artei interpretative, cât și la diverse aspecte

din domenii conexe precum pedagogia artistică, psihologia creației, culturologie ș.a. Un grup aparte îl constituie literatura de limbă engleză ce vizează compozițiile contemporane pentru acordeon, cât și cea dedicată unor compozitori sau acordeoniști marcanți, precum S. Gubaidulina sau F. Lips.

Literatura de specialitate dedicată acordeonului este vastă și consistentă, fiind elaborată, în mare parte, de autori care reunesc dubla ipostază de cercetători și interpreți. În „școlile” de acordeon regăsim informații științifice esențiale privind istoria, structura și mecanismele instrumentului, sistemele de notație și particularitățile acustice, aspecte care, deși nu vizează direct studiul interpretativ, constituie un fundament indispensabil pentru înțelegerea profundă a fenomenului artistic. Din acest motiv, în cadrul cercetării de față nu am operat o delimitare strictă între surse științifice și didactice, ci am optat pentru valorificarea lor în funcție de relevanța pentru problematica investigată.

Un reper fundamental îl constituie lucrarea lui Friedrich Lips, *Искусство игры на баяне*. Concepția autorului asupra tehnicii instrumentale – definită nu ca scop autonom, ci ca „infrastructură” a realizării intenției artistice – a orientat demersul nostru metodologic spre subordonarea analizei tehnice, dimensiunii expresive. Tratarea burdufului ca „organ respirator” al instrumentului, analogia cu emisia sonoră a instrumentelor de suflat și accentul pus pe controlul presiunii burdufului, cu implicații directe asupra timbrului și frazării, constituie principii integrate în analiza lucrărilor contemporane abordate în teză.

O perspectivă actuală și plurivalentă asupra statutului acordeonului în muzica academică contemporană este oferită de volumele *Modern Accordion Perspectives vol.I-IV*, coordonat de Claudio Jacomucci, ce aduc contribuții semnate de interpreți și pedagogi de renume. Materialele reunite în aceste volume abordează inovațiile tehnice (microtonalitate, extinderea paletei timbrale), integrarea acordeonului în muzica de ansamblu și în contexte electroacustice, precum și problematica identității profesionale și dezvoltarea școlilor de interpretare. Ideea consolidării statutului acordeonului prin deschidere culturală, de colaborare interdisciplinară și integrare în programe universitare constituie un element metodologic important al cercetării noastre.

Lucrarea *The Techniques of Accordion Playing* de Bettina Buchmann, oferă o sistematizare riguroasă a tehnicilor moderne și extinse, incluzând standarde de notație și exemple din repertoriul contemporan. Această contribuție a sprijinit analiza tehnicilor componistice actuale și a relației dintre parametrii constructivi ai instrumentului și rezultatul sonor.

Dimensiunea istorică și socioculturală a acordeonului este fundamentată prin studiul lui Marion Jacobson, *Squeeze This! A Cultural History of the Accordion*, care urmărește transformările identitare ale acordeonului de la instrument popular la instrument legitim al muzicii

academice. Această perspectivă a permis contextualizarea organologică și repertorială a fenomenului cercetat.

De o relevanță aparte pentru direcțiile inovative actuale este articolul semnat de Fanny Vicens și Jean-Étienne Sotty, dedicat acordeonului microtonal XAMP, care evidențiază extinderea capacităților timbrale prin microtonalitate și procesare electronică. Această contribuție susține dimensiunea metodologică orientată spre analiza interacțiunii dintre evoluția construcției instrumentale și explorarea componistică contemporană.

Contribuții majore în spațiul nord-american aparțin lui Joseph Macerollo și Joseph Petric, ale căror lucrări tratează evoluția acordeonului în muzica modernă și dezvoltă concepte interpretative cu caracter exhaustiv. În spațiul francez, Pierre Monichon, a fundamentat cercetarea istorică și culturală a instrumentului, contribuind la „legitimarea” sa academică.

Cercetările doctorale recente, precum cele ale lui Jean-Étienne Sotty și Vincent Lhermet, confirmă afirmarea unei noi identități sonore a acordeonului începând cu anii 1990, marcate de expansiunea repertoriului și de integrarea tehnologiilor electronice. În Republica Moldova, tezele de doctor semnate de acordeoniștii și profesorii Petru Știucă și Dumitru Calmiș completează cadrul teoretic prin abordări dedicate transcripției academice și constituirii genurilor pentru acordeon solo.

Astfel, baza teoretică și metodologică a cercetării se structurează interdisciplinar, la confluența organologiei, pedagogiei, analizei interpretative și studiilor culturale, urmărind corelarea evoluției constructive a instrumentului cu afirmarea sa identitară și expresivă în muzica contemporană.

Un loc aparte în suportul bibliografic al cercetării îl ocupă sursele dedicate compozitorilor și creațiilor analizate în teză. Astfel, monografia Valentinei Holopova *София Губайдулина* a constituit un reper muzicologic esențial în cercetarea lucrării sale *De profundis* pentru acordeon solo, deoarece oferă atât o perspectivă amplă asupra universului componistic al Sofiei Gubaidulina asupra principiilor sale estetice și asupra dimensiunii spirituale a limbajului muzical, cât și unele date esențiale despre această creație, care constituie un reper major în repertoriul academic contemporan pentru acordeon. Unul din argumentele selectării acestei creații pentru cercetarea de față este faptul că lucrarea reprezintă una dintre primele consacări ale tehnicilor extinse în literatura originală pentru acest instrument, nu ca simple efecte timbrale, ci ca elemente constitutive ale dramaturgiei și expresiei muzicale. Semnată de o compozitoare de anvergură internațională, piesa confirmă integrarea acordeonului în sfera creației academice de înalt nivel și evidențiază capacitatea sa de a susține un mesaj spiritual și simbolic complex. În acest sens, ne-am sprijinit pe teza centrală a V. Holopova, conform căreia tehnicile extinse ale instrumentului sunt tratate ca un sistem expresiv complex, în care registrul, timbrul, densitatea sonoră, clusterul,

glissando și gestul burdufului nu funcționează ca efecte izolate, ci ca mijloace de configurare a unui discurs simbolic, dramatic și spiritualizat. Autoarea consideră lucrarea dată ca fiind reprezentativă nu doar pentru repertoriul academic al acordeonului, ci și pentru estetica muzicii contemporane cu substrat filosofic și religios.

O altă lucrare remarcabilă din repertoriul pentru acordeon solo, selectată pentru cercetarea de față este Suita *Cinci tablouri ale țării GULAG* de Victor Vlasov, având o valoare artistică dramaturgică și tehnico-interpretativă incontestabilă, confirmată, inclusiv, prin locul pe care-l ocupă astăzi în cadrul repertoriului academic contemporan pentru acest instrument. Lucrarea (scrisă în 1991, publicată în 2004) marchează o etapă importantă în dezvoltarea literaturii originale pentru acordeon, atât prin conceptul programatic profund și prin forța expresivă a discursului, cât și prin valorificarea unor tehnici inovative specifice acordeonului, integrate organic în cadrul de imagini, idei și dramaturgie al lucrării, în care acordeonul devine un factor determinant al mesajului artistic, capabil să exprime stări psihologice complexe și conținuturi istorice de mare intensitate. Printre puținele surse muzicologice dedicate acestei creații se află articolele cercetătorului S. Borodavkin, în care este analizată destul de minuțios suita și care ne-a fost de un real folos în elaborarea subcapitolului respectiv.

Selectarea celei de-a treia creații din repertoriul universal pentru acordeon selectată pentru cercetare – *Fragilissimo Entera* de Goroka Hermosa – este justificată, pe de o parte, prin complexitatea mesajului artistic, iar, pe de alta, prin caracterul său reprezentativ în ce privește afirmarea identității sonore și expresive a instrumentului în muzica contemporană. Lucrarea relevă modul în care scriitura componistică modernă valorifică resursele timbrale, dinamice și tehnice ale acordeonului, transformându-l într-un mijloc autonom de expresie artistică. În cazul lucrării cunoscutului compozitor și acordeonist spaniol, una dintre dificultățile cercetării a constat în caracterul limitat al surselor muzicologice de limbă română sau rusă, dedicate acesteia, în special în spațiul Republicii Moldova, unde informațiile privind creația compozitorului și analiza acestei piese sunt aproape inexistente. În aceste condiții, documentarea s-a bazat în principal pe siteul oficial al compozitorului, care a reprezentat sursa fundamentală pentru date bio-bibliografice, catalogul creațiilor, partiturile disponibile și unele materiale audio aferente creației sale.

O situație relativ similară o constatăm și cu referire la creațiile pentru acordeon semnate de compozitorii autohtoni, care au constituit obiectul de cercetare în teza de față. Autorul tezei a publicat articole dedicate în mod special a două dintre acestea. Totuși, în literatura muzicologică autohtonă găsim lucrări de referință precum monografia *Armonia sferelor: Creația compozitorului Ghenadie Ciobanu* semnată de Elena Mironenco, care a constituit un reper esențial pentru cercetarea noastră, oferind o fundamentare muzicologică a universului componistic al autorului. Totodată, vom menționa, că deși monografia a fost publicată anterior apariției ciclului pentru

acordeon solo analizat în teză, tezele prezentate de reputata cercetătoare permit încadrarea acestor lucrări în continuitatea preocupărilor estetice ale compozitorului pentru spațialitatea sonoră, dimensiunea filosofică, simbolism și expresivitate timbrală. Referiri importante asupra aspectelor componistice, stilistice, ideatice etc. ale ciclului analizat în teză ne oferă cunoscutul muzicolog Irina Ciobanu-Suhomlin, în cadrul unui articol dedicat lucrărilor pentru instrumente solo ale compozitorului. În acest sens, autoarea menționează că *Expanding Space I-II* pot fi tratate nu doar ca explorări ale tehnicilor instrumentale contemporane, ci ca manifestări ale unei concepții componistice profunde, în care sunetul, tăcerea, registrul, densitatea și gestul interpretativ participă la configurarea unui discurs artistic cu semnificații cosmice și existențiale. Și creația compozitorilor Vlad Burlea și Vladimir Beleaev s-a aflat în atenția muzicologilor din Republica Moldova, articolele cărora ne-au fost utile în conturarea profilului componistic al compozitorilor.

Toate aceste surse compensează lacunele existente în cercetarea muzicologică din Republica Moldova dedicate repertoriului contemporan pentru acordeon și problematicii tehnicilor extinse. Selectarea și includerea acestor creații în circuitul științific răspunde necesității de a integra în cercetarea muzicologică din Republica Moldova mostre esențiale ale repertoriului universal și național contemporan pentru acordeon, insuficient explorat până în prezent în literatura de specialitate.

Noutatea științifică a tezei constă în sistematizarea și conceptualizarea tehnicilor interpretative moderne și a mijloacelor de expresie la acordeon în muzica academică de la confluența secolelor XX – XXI. Cercetarea propune o tratare sistemică proprie a tehnicilor extinse și evidențierea relației dintre limbajul componistic contemporan și transformările practicii interpretative. De asemenea, lucrarea contribuie la redefinirea rolului expresiv al acordeonului și oferă repere aplicative pentru interpretare și pedagogia muzicală. Originalitatea tezei este determinată și de sinteza abordărilor muzicologice și interpretative cu cele din domenii conexe.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în posibilitatea utilizării și integrării rezultatelor cercetării în practica interpretativă și pedagogică a acordeonului. Studiul oferă interpreților repere concrete pentru abordarea repertoriului original pentru acest instrument, de la confluența secolelor XX–XXI, facilitând înțelegerea relației dintre scriitura componistică și realizarea sonoră. Totodată, concluziile pot fi integrate în curriculumul disciplinelor de specialitate din învățământul artistic de nivel superior și mediu, contribuind la actualizarea programelor de studiu în raport cu exigențele muzicii contemporane. Lucrarea poate servi, de asemenea, drept suport metodologic pentru compozitori și cercetători interesați de extinderea posibilităților tehnice și expresive ale acordeonului.

Aprobarea rezultatelor. Teza de doctorat a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale *Studiul Artelor și Culturologie* din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Lucrarea

a fost discutată în ședințele Comisiei de îndrumare și ale Comisiei de presuștinere din 9 aprilie 2026, proces verbal nr. 1, fiind recomandată pentru susținerea publică. Rezultatele științifice ale cercetării au fost aprobate în cadrul comunicărilor la șapte conferințe științifice naționale și internaționale, desfășurate în Republica și peste hotare (România). Conținutul tezei este reflectat în 5 articole științifice și 4 teze publicate.

De asemenea, rezultatele cercetării sunt implementate în procesul didactic, în clasa de acordeon a autorului, la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice și la CEEA „Șt. Neaga”, cât și în practica interpretativă solistică și de promovare a artei acordeonului, în calitate de inițiator și organizator al Festivalului *Moldova Accordion Days*.

SUMARUL COMPARTIMENTELOR TEZEI

Lucrarea include o introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, și o bibliografie ce cuprinde 166 de titluri. Textul de bază este expus într-un volum de 146 pagini, inclusiv exemplele muzicale.

Introducerea evidențiază actualitatea și relevanța temei propuse spre cercetare, scopul și obiectivele, noutatea științifică, precum și problema științifică importantă soluționată în domeniu. De asemenea, sunt elucidate aspecte legate de baza teoretică și metodologică, importanța teoretică și valoarea aplicativă a rezultatelor obținute; sunt expuse informații privind aprobarea rezultatelor cercetării în cadrul conferințelor științifice și a publicațiilor științifice.

Capitolul 1, Arta acordeonului contemporan ca obiect de cercetare: dimensiuni muzicologice și interpretative, conține patru subcapitole, în care se abordează arta acordeonului contemporan ca obiect complex de cercetare, analizat din perspectiva cadrului muzicologic, didactic, organologic și interpretativ. În **subcapitolul 1.1., Arta interpretării la acordeon în literatura de specialitate**, sunt examinate cercetări dedicate artei interpretative la acordeon iar în **1.2, Dezvoltarea acordeonului din perspectivă organologică: de la conceptele constructive inițiale la tendințele inovative contemporane** este subliniat impactul structurii constructive a acordeonului asupra posibilităților expresive și tehnice ale interpretării moderne, din perspectivă diacronică. În cel de-al treilea subcapitol, **1.3 – Repere ale evoluției artei acordeonului pe plan național și universal: rolul profesionalizării și al interpreților-virtuozi** a fost examinată evoluția artei acordeonului, cu accent pe procesul de profesionalizare și pe contribuția interpreților-virtuozi la afirmarea instrumentului ca mijloc de expresie artistică autonomă. Aceste trei perspective au un rol esențial în reflectarea situației actuale din domeniul problematicii tezei, întrucât dezvoltarea interpretării acordeonistice nu poate fi separată de contextul instituțional, pedagogic și artistic în care s-a produs aceasta. **Subcapitolul 1.4.** conține **Concluzii**, care se rezumă la următoarele:

Deși relativ tânăr în raport cu alte instrumente consacrate ale tradiției academice, acordeonul a cunoscut o evoluție rapidă și complexă, generând un corpus teoretic și interpretativ aflat încă într-un proces de consolidare și reevaluare critică. Analiza bibliografiei de specialitate relevă faptul că literatura muzicologică dedicată acordeonului este eterogenă, cuprinzând lucrări de organologie, cercetări orientate spre estetica și stilistica interpretării ș.a. Sursele ce vizează arta interpretării la acordeon includ și metode pedagogice, ghiduri tehnice, reflecții ale interpreților asupra practicii scenice și contribuții teoretice ce problematizează relația dintre textul muzical și actul interpretativ. Corelarea acestor două direcții – muzicologică și interpretativă – se impune ca un demers esențial pentru fundamentarea teoretică a temei investigate în teză. Totodată, lectura critică și comparativă a surselor existente este menită să evidențieze stadiul actual al cercetării în domeniu și relevanța lor pentru obiectivele cercetării.

Abordarea dimensiunii organologice a acordeonului reprezintă un pas indispensabil în înțelegerea evoluției sale artistice și interpretative, întrucât particularitățile constructive ale instrumentului au influențat decisiv atât repertoriul, cât și tehnicile de interpretare dezvoltate de-a lungul timpului. În acest context, în subcapitolul dat sunt analizeze etapele esențiale ale dezvoltării acordeonului, de la apariția sa în secolul al XIX-lea până la formele contemporane, evidențiind relația dintre inovațiile organologice și transformările discursului muzical. Primele tipuri de acordeon, marcate de simplitatea mecanismului și de limitările timbrale și dinamice, au determinat un repertoriu predominant funcțional și de divertisment. Ulterior, perfecționarea sistemelor de claviatură, diversificarea registrelor, stabilizarea acordajului și introducerea basului liber au contribuit la emanciparea instrumentului și la integrarea sa progresivă în spațiul muzicii academice. Aceste transformări organologice nu trebuie privite doar ca realizări tehnice, ci ca factori determinanți ai extinderii posibilităților expresive și ai redefinirii statutului acordeonului în peisajul muzical universal.

Analiza evoluției constructive a instrumentului permite, totodată, o mai bună înțelegere a schimbărilor de paradigmă interpretativă și componistică. Fiecare etapă de dezvoltare organologică a generat noi cerințe tehnice și estetice, influențând modul de concepere a lucrărilor pentru acordeon și raportarea interpreților la instrument. Prin urmare, în acest subcapitol, s-a urmărit oferirea unui cadru teoretic, care să susțină demersul analitic al tezei și să fundamenteze, din perspectivă istoric-organologică, problematica abordată în capitolele următoare.

Procesul de profesionalizare a instrumentului și contribuția interpreților-virtuozi la afirmarea sa, ca mijloc de expresie artistică autonomă reprezintă o perspectivă esențială pentru reflectarea situației actuale din domeniul problematicii tezei, întrucât dezvoltarea interpretării acordeonistice nu poate fi separată de contextul instituțional, pedagogic și artistic în care aceasta s-a produs. Astfel, profesionalizarea artei acordeonului s-a realizat gradual, odată cu includerea

instrumentului în instituțiile de învățământ muzical, stabilirea programelor de studiu și apariția școlilor interpretative naționale. Acest proces a permis cristalizarea unor principii tehnice și stilistice, favorizând totodată apariția unui repertoriu de concert adaptat cerințelor scenei academice. În acest cadru, interpreții-virtuozi au jucat un rol decisiv, nu doar ca promotori ai instrumentului, ci și ca veritabili creatori de tradiție interpretativă, influențând atât compozitorii, cât și generațiile următoare de acordeoniști.

Personalitățile marcante ale artei acordeonului au contribuit la extinderea granițelor repertoriale și expresive ale instrumentului. Pe plan național, evoluția acordeonului reflectă particularități culturale și educaționale specifice în care arta interpretării la acordeon s-a dezvoltat și s-a legitimat ca domeniu de cercetare și practică artistică cu tradiții consacrate în domeniu.

Astfel, a fost evidențiat rolul determinant al profesionalizării și al interpreților-virtuozi în consolidarea statutului acordeonului, integrând dimensiunea interpretativă în ansamblul problematicii tezei și completând, în mod firesc, perspectiva teoretică și organologică abordată anterior.

Capitolul 2, cu titlul Acordeonul – exponent al limbajului componistic contemporan, conține cinci subcapitole. Primul subcapitol, **2.1, intitulat Tehnici extinse la acordeon, la confluența secolelor XX-XXI,** relevă rolul acordeonului ca exponent al limbajului componistic contemporan și în configurarea discursului muzical modern. Sunt investigate tehnicile extinse, dezvoltate la confluența secolelor XX–XXI, cu accent pe diversificarea mijloacelor expresive și pe extinderea paletelor timbrale a instrumentului. Următoarele trei subcapitole sunt dedicate unor trei lucrări relevante, în opinia autorului, pentru dezvăluirea problematicii temei de cercetare. **Subcapitolul 2.2, Acordeonul ca exponent al mesajului spiritual în creația *De Profundis* pentru acordeon solo de Sofia Gubaidulina,** este dedicat analizei lucrării *De Profundis* de Sofia Gubaidulina, punând în lumină dimensiunea spirituală și simbolică a acordeonului, în una din cele mai profunde și cunoscute creații pentru acest instrument. **Subcapitolul 2.3, Acordeonul ca factor determinant în realizarea conceptului programatic în Suita *Cinci tablouri ale țării GULAG* pentru acordeon solo de Victor Vlasov,** relevă funcția determinantă a instrumentului în realizarea conceptului programatic și a dramaturgiei muzicale a acestei creații impresionante prin forța emoțională și caracterul tulburător al unor imagini tragice ale istoriei. O altă latură a sonorității și rolului acordeonului este relevată în **subcapitolul 2.4, *Fragilissimo Entera* pentru acordeon solo de Gorka Hermosa ca model de afirmare a identității instrumentului în muzica contemporană:** piesa *Fragilissimo Entera* de Gorka Hermosa este analizată din perspectiva scoaterii în evidență a capacității instrumentului de a genera și a susține un discurs contemporan autonom și inovativ. Capitolul 2 se încheie cu **2.5, Concluzii,** ce se rezumă la următoarele:

În muzica contemporană, tehnicile extinse marchează o depășire deliberată a convențiilor interpretative tradiționale, urmărind extinderea posibilităților timbrale, gestuale și expresive ale instrumentelor, iar în cazul acordeonului acestea nu au un caracter pur experimental, ci alcătuiesc un ansamblu coerent de procedee expresive, strâns legate de specificul său organologic. Instrumentul, caracterizat printr-o „respirație” proprie, se afirmă ca entitate sonoră autonomă, capabilă să susțină structuri muzicale complexe în care sunetul, zgomotul și gestul se reunesc într-un discurs unitar, în cadrul căruia dimensiunea tehnică și cea semantică devin inseparabile. Prin exploatarea burdufului, a instabilității sonore, a componentelor de zgomot, a gestului interpretativ și a maselor timbrale, acordeonul se impune ca instrument reprezentativ al creației contemporane, apt să exprime semnificații existențiale, simbolice și dramaturgice, contribuind decisiv la afirmarea sa ca instrument academic, la integrarea în repertoriul de avangardă și post-avangardă și la redefinirea relației dintre compozitor, interpret și instrument.

Numeroși compozitori, intuind potențialul sonor și tehnic bogat al acordeonului contemporan, au abordat instrumentul pentru a reda mesaje artistice cu profunde semnificații. Deseori, însăși compozitorii, fiind și virtuozii ai instrumentului (printre aceștia, Victor Vlasov, Gorka Hermosa și alții) au creat lucrări originale, cunoscând în profunzime posibilitățile acordeonului și dând dovadă de o inspirație strălucită în căutările lor artistice, au impulsionat dezvoltarea repertoriului și a artei acordeonului modern, aducându-l pe cele mai înalte culmi ale artistismului. Totodată, realizările în domeniul repertoriului contemporan pentru acest instrument nu ar fi fost posibile fără contribuția unor mari interpreți precum Friedrich Lips, care, prin colaborarea fructuoasă cu autorii, a adus o contribuție esențială la apariția unor valoroase creații scrise pentru acest instrument.

În *De Profundis* pentru acordeon *solo*, Sofia Gubaidulina, un nume de referință în componistica universală a secolului XX-XXI, conferă acordeonului „funcția” de redare a unor conținuturi de o profundă simbolistică spirituală. Efectele inovative capătă orientate spre o dimensiune sacră ce creează imaginea unei rugăciuni, a unei ascensiuni spirituale interioare, prin suferință și durere. Astfel, concepția dramaturgică a lucrării se află în strânsă concordanță și este determinată de specificul acordeonului. În această lucrare, acordeonul este tratat ca un instrument simbolic, capabil să sugereze atât suferința omenească, cât și aspirația spre purificare. Tehnicile extinse, precum utilizarea burdufului fără sunet sau atacurile brutale ale claviaturii, contribuie la crearea unui limbaj sonor dramatic și introspectiv. Astfel, *De profundis* devine o meditație muzicală asupra credinței, sacrificiului și renașterii spirituale. Autoarea nu doar a utilizat tehnici inovative de interpretare la acordeon, care au oferit acestui instrument noi perspective în muzica academică în cea de-a doua jumătate a secolului XX, ci și a re-conceptualizat esența sonoră a acestuia, descoperindu-i noi posibilități de exprimare, fapt ce l-a plasat pe cele mai prestigioase

scene ale lumii. Aportul compozitoarei Sofia Gubaidulina constă însă în primul rând în abordarea spirituală a acestui instrument, tratarea acordeonului ca un exponent al esenței sufletului uman, ce poate exprima cele mai profunde trăiri, iar creația *De profundis* demonstrează cu prisosință acest fapt.

Creații precum Ciclul de piese pentru acordeon solo *Cinci tablouri ale ținutului GULAG* de Victor Vlasov marchează, în istoria recentă a muzicii academice contemporane, o nouă etapă în dezvoltarea repertoriului pentru acest instrument, atât prin interesul creativ manifestat pentru imaginile inspirate din paginile tragice ale istoriei popoarelor încătușate în „siberiile de gheață” (iar abordarea acestei tematici la data apariției lucrării constituia încă un act de curaj civic, în societatea care abia ieșise din zidurile comunismului), cât și prin concepția și dramaturgia originală a creației date. Cu o profunzime uimitoare au fost utilizate de către V. Vlasov, el însuși un acordeonist-virtuoz, varietatea de mijloace de expresivitate și tehnici de interpretare inovative specifice acordeonului. În acest sens, în creația analizată, acordeonul apare ca un factor decisiv în promovarea mesajului artistic, având rolul – alături de însuși interpretul – unui „intermediar” între compozitor și public, dotat cu calități puternic particularizate, originale, capabil să exprime plener stări și trăiri umane complexe: de la tragism, durere, singurătate, la contraste și drame psihologice cauzate de vulnerabilitățile societății lumii contemporane.

Fragilissimo entera, lucrare semnată de compozitorul spaniol Gorka Hermosa reprezintă o mostră a repertoriului contemporan pentru acordeon *solo*, un exemplu de integrare organică a posibilităților tehnice extinse ale acordeonului în discursul muzical, constituind o contribuție importantă în direcția afirmării rolului interpretului în muzica contemporană. Lucrarea demonstrează o abordare profesionistă a tehnicilor componistice și interpretative, integrate într-un discurs meditativ, filosofic, coerent și profund conceptual unde tehnica devine limbaj, iar limbajul devine mesaj. Astfel, se demonstrează fără echivoc, că tehnicile specifice acordeonului în muzica contemporană, exemplificate prin lucrarea analizată capătă o dimensiune semantică clară, devin un element structural esențial al mesajului artistic. Astfel, în muzica contemporană, tehnicile specifice acordeonului dețin o funcție semantică esențială, fiind „purtătoare” directe de sens și mesaj artistic.

Capitolul 3, intitulat Noile tehnici de interpretare la acordeon reflectate în creații componistice contemporane din Republica Moldova conține patru subcapitole în care sunt reflectate noile tehnici de interpretare la acordeon în creațiile componistice contemporane din Republica Moldova, evidențiind contribuția autorilor la dezvoltarea limbajului instrumental modern. **Subcapitolul 3.1, Creații originale pentru acordeon în componistica națională (anii 1970-prezent): privire generală**, prezintă o succintă trecere în revistă a unor mostre din repertoriul autohton pentru acordeon, în privire diacronică, subliniindu-se diversificarea

mijloacelor expresive și consolidarea statutului academic al instrumentului. **Subcapitolele 3.2, 3.3. și 3.4** sunt dedicate analizei lucrărilor *Konzeptstück* de Vladimir Beleaev, *Expanding Space* de Ghenadie Ciobanu și *Clepsidra* de Vlad Burlea, relevând modalitățile prin care tehnicile extinse, explorările timbrale și conceptele componistice inovative contribuie la afirmarea unei identități interpretative distincte în spațiul muzical autohton. Concluzii sunt inserate în **subcapitolul 3.5** și relevă următoarele:

Evoluția repertoriului național pentru acordeon din Republica Moldova evidențiază un parcurs distinct, marcat de contribuția compozitorilor autohtoni. Fiind creat inițial în scopuri didactice sau aparținând domeniului muzicii folclorice, repertoriul acordeonistic de sorginte națională a contribuit esențial la dezvoltarea artei de interpretare și la procesul de ascensiune și afirmare în calitate de instrument solistic autonom. Totodată, diversificarea limbajului componistic și extinderea tehnicilor de interpretare, mai ales în perioada ultimilor decenii, au permis valorificarea potențialului expresiv al instrumentului și, prin aceasta, consolidarea statutului acordeonului în circuitul muzicii academice contemporane.

Konzeptstück pentru acordeon solo de Vladimir Beleaev se afirmă ca o contribuție semnificativă la repertoriul contemporan național al acestui instrument, atât prin originalitatea mesajului, cât și prin complexitatea mijloacelor componistice folosite. În panorama creațiilor pentru acordeon ale secolului XXI, piesa ocupă un loc special, fiind un exemplu de muzică instrumentală camerală solistică angajată într-un context social. Dacă multe lucrări pentru acordeon explorează lumea interioară sau aspecte tehnice, *Konzeptstück* extinde sfera de adresare către lumea exterioară, transformând acordeonul într-o „voce” colectivă care denunță ororile războiului și pledează pentru pace.

În general, scriitura pentru acordeon în această piesă denotă o cunoaștere profundă a posibilităților instrumentului – atât calitățile orchestrale (polifonia, registrele multiple, bogăția dinamică), cât și particularitățile sale unice (burduful și butonul de aer, posibilitatea de a trece instantaneu de la un timbru la altul, efecte de aer), pe care compozitorul nu ezită să le pună în valoare. Această abordare se aliniază tendinței generale în muzica contemporană de a trata acordeonul ca pe un instrument „egal” celorlalte din sfera academică, prin reconceptualizarea sonorităților oferite de instrument și descoperirea unor noi posibilități de exprimare. Printre acești „pionieri” se află și compozitorul V. Beleaev, care, exploataând resursele expresive ale acordeonului, transmite un mesaj puternic și expresiv împotriva războiului. Astfel, V. Beleaev se aliniază generației de compozitori est-europeni care, stimulată de interpreți virtuozii, a transformat acordeonul într-un instrument solistic polyvalent, capabil să comunice idei profunde și stări extreme.

Ciclul *Expanding Space I, II* de Ghenadie Ciobanu reprezintă o contribuție de referință în literatura contemporană pentru acordeon, ilustrând modul în care un compozitor valorifică tradiția instrumentală și o proiectează în sfera inovației artistice. Prin structura sa liberă de tip *fantaziascherzo* și prin evoluția organică a materialului sonor, lucrarea atestă un univers auditiv original, în care sunetul și tăcerea, disonanța și timbrul, gestul și contemplarea coexistă într-un echilibru subtil. Forma muzicală monopartită a pieselor denotă caracterul evolutiv al discursului în care tăcerea are un rol formator. Tehnicile componistice moderne folosite de autor – de la variația continuă la inserțiile *senza metro* – au un rol dramaturgic important iar limbajul atonal, cu un simbolism accentuat, ce conferă lucrărilor atât o dimensiune expresivă profundă, cât și o austeritate abstractă specifică muzicii contemporane.

Un aspect esențial îl prezintă integrarea tehnicilor extinse de acordeon, pe care Gh. Ciobanu le pune în slujba expresivității: *clustererele, tremolo, bellow shake, glissando, note bending, procedeele percusive* nu sunt simple efecte, ci adevărate mijloace dinamizare semantică a discursului sonor. Impactul lor expresiv – de la șocul și zbuciumul culminațiilor până la finețea nuanțelor lirice – demonstrează potențialul acordeonului ca instrument polivalent în muzica contemporană.

Demersul componistic al lui Gh. Ciobanu consolidează poziția acordeonului ca instrument al experimentului sonor postmodern. Compozitorul valorifică la maximum micro-universul acustic al acordeonului, demonstrând că acesta poate fi un mediu perfect pentru investigarea ideilor legate de eternitate, univers, timp. Prin referințele sale culturale și științifice (de la fizică acustică la mitologie, precum evocarea polilor sunetului – consonanță pură vs. zgomot alb – idee prezentă și în lucrările sale teoretice), Ciobanu ridică acordeonul la rangul de partener în cercetarea sunetului, alături de alte instrumente ale muzicii contemporane.

Pentru interpreți, abordarea acestor piese lărgiște orizontul abilităților: nu mai este vorba doar de a cânta bine, ci de a *intra în laboratorul sunetelor*, de a fi co-creatori ai atmosferei alături de compozitor. În context local, faptul că un compozitor de talia lui Ciobanu scrie piese dedicate expres acordeonului (și colaborând cu interpreți precum Radu Rățoi) conferă instrumentului o vizibilitate sporită în lumea muzicii culte, inspirând alți compozitori autohtoni să experimenteze. Astfel, *Expanding Space* poate fi privit ca un punct de reper al începutului secolului XXI, unde acordeonul cucerește dimensiuni artistice nebănuite anterior.

Clepsidra pentru acordeon, violoncel și pian de Vlad Burlea marchează introducerea acordeonului în contextul ansamblului cameral, evidențiind modul în care compozitorul valorifică potențialul expresiv al acordeonului în cadrul unei componente instrumentale sugestive, în deplină concordanță cu universul poetic bacovian. Integrarea acordeonului alături de violoncel și pian contribuie la crearea unei sonorități complexe, capabile să susțină dimensiunea lirico-filozofică și

meditativă a discursului muzical. Tehnicile acordeonistice extinse utilizate nu au un rol pur estetic, ci devin mijloace simbolice de redare a trăirilor interioare și a stărilor dramatice traversate de eroul liric. Astfel, lucrarea capătă coerență expresivă și o identitate stilistică bine conturată, impunându-se ca o creație reprezentativă pentru orientarea contemporană a componisticii naționale, în care acordeonul este tratat ca instrument cu valențe expresive profunde.

Importanța apariției în componistica națională a unor lucrări de asemenea valoare pentru acordeon este deosebită, întrucât acestea contribuie la consolidarea statutului instrumentului în cadrul creației academice contemporane. Aceste creații îmbogățesc substanțial repertoriul național, oferind interpreților lucrări cu un nivel artistic și tehnic comparabil cu cel al literaturii internaționale de specialitate. Faptul că lucrările semnate de Ghenadie Ciobanu, Vladimir Beleaev și Vlad Burlea au fost deja interpretate peste hotare confirmă relevanța și viabilitatea lor artistică. Prezența acestui repertoriu pe scenele internaționale favorizează promovarea școlii naționale de acordeon și a componisticii moldovenești în contexte culturale competitive. Astfel, compozitorii autohtoni se aliniază celor mai valoroase tradiții ale literaturii contemporane pentru acordeon, demonstrând capacitatea de a dialoga cu tendințele actuale ale artei muzicale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Acordeonul a traversat, în ultimele decenii, un proces complex de redefinire identitară, consolidare academică și extindere expresivă, devenind un exponent autentic al discursului componistic modern. Prezenta teză de doctorat, consacrată temei *Mijloace de expresie și tehnici de interpretare noi la acordeon în muzica academică la confluența secolelor XX–XXI*, a avut drept finalitate elaborarea unui tablou complex al afirmării acordeonului în contemporaneitate, ca instrument de înaltă virtuozitate tehnică și artistică, ce a determinat transformări ale limbajului instrumental contemporan și ale vieții artistice în general.

Problema științifică importantă soluționată în cadrul tezei se definește prin fundamentarea teoretică a noilor mijloace de expresie și tehnici de interpretare la acordeon, prin corelarea evoluției organologice a instrumentului cu dezvoltarea repertoriului contemporan universal și național. Cercetarea propune o abordare integratoare, care demonstrează interdependența dintre construcția instrumentului, explorările componistice și formarea unei noi paradigme interpretative.

În urma cercetării, au fost sintetizate mai multe concluzii:

Identificarea și selectarea unui corpus relevant de creații originale pentru acordeon din ultimii aproximativ 50 de ani au evidențiat amploarea și diversitatea repertoriului contemporan pentru acest instrument, care a depășit definitiv statutul periferic atribuit anterior și s-a afirmat ca instrument academic matur, capabil să susțină discursuri muzicale complexe, de mare densitate expresivă și conceptuală. Creșterea exponențială a repertoriului original în perioada contemporană

reflectă interesul constant al compozitorilor pentru potențialul său expresiv. Lucrările analizate confirmă faptul că instrumentul a devenit un „mediu privilegiat” pentru explorări timbrale, microtonale și dramaturgice, fiind integrat în muzica contemporană.

Investigarea proceselor de consolidare a statutului academic al acordeonului a evidențiat interdependența dintre evoluția organologică, profesionalizare și constituirea școlilor interpretative. Perfecționarea construcției instrumentului – diversificarea registrelor, îmbunătățirea mecanismelor, apariția modelelor microtonale și integrarea componentelor electronice – a extins considerabil posibilitățile sale tehnice și timbrale. Aceste transformări au generat, la rândul lor, noi cerințe interpretative și au stimulat dezvoltarea unei pedagogii specializate. Consolidarea instituțională a studiului acordeonului în academii și universități a contribuit decisiv la legitimarea sa în sfera muzicii culte, iar activitatea interpreților-virtuozi a accelerat procesul de recunoaștere internațională.

Un alt rezultat esențial al cercetării îl constituie punerea în valoare a realizărilor artei contemporane de interpretare la acordeon prin analiza tehnicilor specifice și a mijloacelor de expresie. Studiul a demonstrat că tehnica modernă nu se limitează la virtuozitate mecanică, ci presupune control timbral fin, gestionarea complexă a burdufului și utilizarea tehnicilor extinse (glissando-uri neconvenționale, percuții pe corpul instrumentului, efecte de respirație, microintervale etc.). Extinderea paletei sonore confirmă faptul că acordeonul contemporan funcționează ca un laborator timbral, capabil să producă sonorități variate, de la transparență eterică până la densități orchestrale ample. Totodată, s-a demonstrat că aceste tehnici nu constituie simple artificii, ci elemente structurale ale discursului muzical modern, ce marchează afirmarea unei identități sonore distincte, specifice acordeonului, în contextul muzicii actuale.

Analiza interpretativă și structurală a unor creații reprezentative din repertoriul original universal contemporan a reliefat rolul determinant al acordeonului ca exponent al conceptului componistic, al dramaturgiei, mesajului spiritual sau al facturii programatice a lucrărilor. Prin extinderea mijloacelor sale de expresie și a tehnicilor inovative, instrumentul „demonstrează” calități superioare ce țin de susținerea unor discursuri muzicale cu încărcătură simbolică profundă, dar și a unor construcții dramaturgice complexe, în care timbrul devine purtător de semnificație. În același timp, cercetarea a demonstrat că identitatea sonoră a acordeonului nu este una statică, ci se redefinește permanent în dialog cu limbajele componistice actuale, în contextul colaborărilor dintre acordeoniștii-virtuozi și compozitori.

În plan național, relevarea particularităților dezvoltării repertoriului dedicat acordeonului în Republica Moldova a evidențiat integrarea creativă a noilor tehnici de interpretare și adaptarea lor la specificul cultural autohton. Compozitorii moldoveni au valorificat posibilitățile moderne ale instrumentului, contribuind la diversificarea repertoriului și la consolidarea unei identități

interpretative distincte. Sinteza dintre tradiția muzicală locală și inovația tehnică demonstrează vitalitatea școlii naționale de interpretare și capacitatea acesteia de a dialoga cu tendințele universale ale artei componistice contemporane. Relevarea particularităților dezvoltării repertoriului pentru acordeon în Republica Moldova demonstrează nu doar integrarea creativă a tehnicilor moderne în componistica autohtonă, dar și contribuția acesteia la circuitul valoric internațional. În acest sens, apariția unor valoroase creații noi pentru acordeon, semnate de compozitori consacrați precum Ghenadie Ciobanu, Vladimir Beleaev, Vlad Burlea, în perioada elaborării tezei, demonstrează acest fapt.

În ansamblu, concluziile cercetării confirmă că acordeonul contemporan se situează la confluența dintre tradiție și inovație, dintre explorare tehnică și expresivitate artistică profundă. Transformările organologice, dezvoltarea repertorială și profesionalizarea interpretării au contribuit la afirmarea sa ca instrument cu statut academic consolidat și cu o identitate sonoră distinctă în muzica universală, la confluența secolelor XX–XXI. Lucrarea demonstrează că noile mijloace de expresie și tehnici de interpretare nu reprezintă doar un progres tehnic, ci constituie fundamentul unei noi paradigme estetice, în care acordeonul își asumă un rol activ și relevant în configurarea discursului muzical contemporan.

RECOMANDĂRI

1. Promovarea repertoriului original contemporan pentru acordeon, prin organizarea de laboratoare de lucru cu interpreți-virtuozi, concursuri, festivaluri, concerte și alte manifestări, la nivel instituțional.
2. Încurajarea valorificării creațiilor naționale originale pentru acordeon, în circuitul artistic internațional.
3. Continuarea sistematizării terminologiei și notografiei contemporane referitoare la tehnicile extinse și la mijloacele de expresie ale acordeonului.
4. Elaborarea unor principii și metode didactice de studiu a tehnicilor extinse, în baza includerii în repertoriul didactic a creațiilor originale contemporane pentru acordeon.
5. Includerea în curricula disciplinelor de specialitate și în programele de studiu a creațiilor contemporane originale pentru acordeon.

BIBLIOGRAFIE:

În limba română

1. Anghel I. Orientări, direcții, curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX. București: Editura Muzicală a UCMR, 1997. 134 p.
2. Axionov V. Tendințe stilistice în creația componistică din Republica Moldova (muzica instrumentală). Chișinău, 2006. 216 p.
3. Ciaicovschi-Mereșanu G. Învățământul muzical din Moldova: (de la origini pînă la sfîrșitul secolului XX) Chișinău: Grafema Libris, 2005. 276 p.
4. Ciobanu-Suhomlin I. Repertoriu general al creației muzicale din Republica Moldova (ultimele două decenii ale secolului XX). Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. 332 p.
5. Ghilaș V. Organologia populară și muzica instrumentală. În: Arta muzicală din Republica Moldova, Chișinău: Grafema Libris, 2009, pp.66-99
6. Mardari E. Badrajan S. Creația compozitorului Vlad Burlea – obiect de cercetare științifică. În: Învățământul artistic – dimensiuni culturale: conf. șt. intern. [АМТАР], 15 apr. 2022. Chișinău: Notograf Prim, 2023, p. 26-27
7. Melnic, Victoria. Metodologia cercetării în muzicologie. Timișoara: Eurostampa, 2024. 94 p.
8. Slabari N. Acordeonul ca instrument muzical în contextul artei interpretative tradiționale din Republica Moldova în sec. XX-XXI. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, nr. 2 (37), 2020, p.150-154
9. Șorban E. M. Muzica nouă. Cluj-Napoca: Editura Eikon, 2014. 161 p.

În limba rusă

10. Аккордеонно-баянное исполнительство: вопросы методики, теории и истории. Сост. О. М. Шаров. СПб.: Композитор, 2006. 136 с.
11. Бородавкин, С., Сюита для баяна „Пять взглядов на страну Гулаг” Виктора Власова В: Музыкальная академия nr. 4/2016, p. 41-45. Disponibil online: [Сюита для баяна «Пять взглядов на страну ГУЛАГ» Виктора Власова](#) (accesat 26.01.26)
12. Буданова Т. Методика обучения игре на баяне, аккордеоне, Учебное пособие для студентов специальности 53.02.03 «Инструментальное исполнительство» по виду инструментов «Инструменты народного оркестра» (баян, аккордеон). Чита. 2019. 152 с. Disponibil online: [Буданова-Т.А.-Методика-обучения-игре-на-баяне.pdf](#) (accesat 17.02.2026)
13. Вопросы современного баянного и акордеонного искусства: сб. трудов РАМ им. Гнесиных. Вып. 178. Сост. Ф. Р. Липе, М. И. Имханицкий. Москва: Б. и., 2010. 253 с.
14. Денисов Э. Современная музыка и проблемы эволюции композиторской техники. Москва: Советский композитор, 1986, 207 с.
15. Егоров Б. Перспективы дальнейшего конструктивного и акустического совершенствования современного баяна. В: Вопросы современного баянного и акордеонного искусства: сб. трудов РАМ им. Гнесиных. Сост. Ф. Р. Липе, М. И. Имханицкий. Москва: Б. и., 2010. Вып.178, с. 247–254.
16. Имханицкий, М. История баянного и аккордеонного искусства. Москва: РАМ им. Гнесиных, 2006. 520 с.

17. Кочарова Г. Новое слово о творчестве композиторов Республики Молдова В: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică, Nr. 1(21)/2014, p. 211-214
18. Липс Ф. Искусство игры на баяне. Москва: Музыка, 1985. 158 с.
19. Липс Ф. Творчество Владислава Золотарева. В: Баян и баянисты: сб. ст. Москва: Сов. Композитор, 1984, вып. 6, с. 27–68
20. Мироненко Е. Композиторское творчество в Республике Молдова на рубеже XX-XXI веков (инструментальные жанры, музыкальный театр). Кишинев: Primex Com, 2014. 464 с.
21. Чобану-Сухомлин И. Сочинения для солирующих инструментов в перспективе 21 века: новые опусы Г. Чобану. В: Valorificarea și conservarea prin digitizare a colecțiilor de muzică academică și tradițională din Republica Moldova. Coord. șt. I. Ciobanu-Suhomlin, D. Bunea. Chișinău : Valinex, 2023, с. 42–52.
22. Холопова В. София Губайдулина. Москва: Композитор, 2008, 408 с.

În limba engleză

23. Bridge, M. Expressive Virtuosity on Accordion: The Performance Techniques of Joseph Macerollo, O.C, DMA diss., University of Toronto, 2023. Disponibil online <https://utoronto.scholaris.ca> (accesat 22.06.2022).
24. Buchmann, B. The techniques of accordion playing. Kassel: Bärenreiter, 2010.
25. Cormier, J. Acadian Accordion Music in South Eastern New Brunswick. Doctor of Musical Arts thesis. University of Toronto, 2011. Disponibil online: <https://utoronto.scholaris.ca> (accesat 22.06.2022).
26. Džinović, B. The Composer-Performer Interrelationship in the Bayan and Accordion Compositions of Sofia Gubaidulina. DMA diss. University of Toronto, 2017. Disponibil online <https://utoronto.scholaris.ca> (accesat 12.08.2020) 155 p.
27. Farquharson, L. The accordionist's very own examining-system. The British College of Accordionists. Doctoral thesis. Dundalk Institute of Technology, 2023. Disponibil online <https://eprints.dkit.ie> (accesat 26.10.2023).
28. Hermosa, G. Official Site. Disponibil online: <http://www.gorkahermosa.com> (accesat 22.12.2025).
29. Jacobson, M. Squeeze This!: A Cultural History of the Accordion in America. Urbana: University of Illinois Press, 2012.
30. Jacomucci, C. Modern Accordion Perspectives, vol. 1: Articles and interviews about Classical Accordion Literature, Pedagogy and Its Professional and Artistic perspectives. Castelfidardo: Grafica Metelliana / Edizioni Bèrben, 2013. Disponibil online <https://www.claudiojacomucci.com>.
31. Jacomucci, C. Modern Accordion Perspectives vol.3: An International Overview of Accordion Pedagogy. Youcanprint, 2017. Disponibil online <https://www.claudiojacomucci.com> (accesat 09.12.2023).
32. Monichon, P. L'accordéon. Lausanne: Payot; Van de Velde, 1985.
33. Macerollo, J. Accordion Resource Manual. Avondale Press, 1980.
34. Macerollo, J. The Accordion in Transition. JM Chronicle vol.15. 1970.
35. Petrič, J. The Concert Accordion: Contemporary Perspectives. Essen: Augemus Musikverlag, 2017, 321 p.

36. Petrič, J. The Holistic Accordion, a Manifesto: Fresh Perspectives of an Interpretive Art. Essen: Augemus Musikverlag, 2022. Disponibil online <https://www.augemus-shop.de>
37. Pulkki, M. Gnarly Buttons: Composer-Performer Collaboration in Modern Accordion Repertoire. Doctor of Musical Arts thesis. University of Toronto, 2017. Disponibil online <https://utoronto.scholaris.ca>
38. Richter, G. Akkordeon. Leipzig: VEB, 1990. p. 1-260
39. Sachs, C. The History of Musical Instruments. New York: W. W. Norton, 1940.
40. Sotty, J.E., Vicens F. L'accordéon microtonal XAMP : gestation, fabrication et évolution d'un nouvel instrument. În La Revue du Conservatoire, 2025. Disponibil online <https://larevue.conservatoiredeparis.fr> (accesat 28.11.2025)

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE LA TEMA TEZEI

Mijloace de expresie și tehnici de interpretare noi la acordeon la confluența secolelor XX-XXI

Autor Sergiu Mîrzac

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Școala doctorală *Arte și studii culturale*

2. Articole în reviste științifice:

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil

2.3.1. Tehnicile extinse la acordeon ca repere conceptuale și interpretative esențiale în ciclul *Expanding Space* pentru acordeon solo de Ghenadie Ciobanu În: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akademos”*, 2026, nr. 1 (80), pp. 189-195

2.3.2. Tehnici inovative la acordeon ca procedee de exprimare a mesajului artistic contemporan: *Fragilissimo Entera* de Gorka Hermosa În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr. 2 (49) 2025, p. 53-59

2.3.3. Abordări moderniste și tehnici inovative în creația *De profundis* pentru acordeon de Sofia Gubaidulina. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, nr.3 (40) 2021, p. 46-57. Coautor: Bunea D.

3. Culegeri de articole științifice:

3.2. Culegeri de lucrări ale conferințelor internaționale

3.2.1. *Clepsidra* pentru acordeon, violoncel și pian de Vlad Burlea: aspecte compoziționale și ale tratării acordeonului. În: *Cultura și arta: cercetare, valorificare, promovare: conf. șt., 9 dec. 2022*, Chișinău. Chișinău, 2023, p. 23-30

3.2.2. Tehnici inovative specifice acordeonului în suita *Cinci tablouri ale Gulagului* de Victor Vlasov În: *RoAct, Cultură, artă și tradiție în spațiul intercultural al românilor din diaspora*. Nr. 1/2021, p.52-60

4. Materiale/teze prezentate la foruri științifice

4.3. Conferințe internaționale desfășurate în Republica Moldova

4.3.1. *Klepsydra* de Vlad Burlea și noile tehnici interpretative pentru acordeon în creațiile compozitorilor autohtoni. În: *CULTURA ȘI ARTA: cercetare, valorificare, promovare*, Ed. 1, 9 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: 2022, p. 8

4.3.2. *Fragilissimo entera* de Gorka Hermosa și noile tehnici de interpretare la acordeon în contemporaneitate În: *Cultura și arta: cercetare, valorificare, promovare: Conferința științifică națională a doctoranzilor și conducătorilor de doctorat*, 10 decembrie 2021, Chișinău : S. n., 2022, p.10-11

4.3.3. Evoluția artei de interpretare la acordeon în contextul învățământului artistic autohton În: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*, 23 aprilie 2021, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, 2021, Vol.1, pp. 62-63

4.3.4. Contribuția lui Friedrich Lips în afirmarea acordeonului pe scena academică în cea de-a doua jumătate a secolului XX. În: *Învățământul artistic – dimensiuni culturale*, 15 mai 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: 2020, Vol.1, pp. 89-91

ADNOTARE

Mîrzac Sergiu. Mijloace de expresie și tehnici de interpretare noi la acordeon în muzica academică la confluența secolelor XX-XXI. Teză de doctor în arte, specialitatea 653.01 Muzicologie (cercetare), Chișinău, 2025.

Teza include : adnotări, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, 146 pagini ale textului de bază, bibliografia din 166 de surse, 83 exemple muzicale.

Cuvinte-cheie: acordeon, organologie, artă interpretativă, tehnici contemporane, repertoriu original pentru acordeon.

Domeniul de studiu: organologie, teoria și istoria interpretării instrumentale.

Scopul și obiectivele cercetării. Cercetarea își propune să evidențieze rolul proceselor evolutive ale limbajului interpretativ al acordeonului în practica componistică și interpretativă contemporană, prin investigarea și sistematizarea noilor resurse tehnice, timbrale și dinamice ale instrumentului. **Obiective:** determinarea proceselor de consolidare a statutului academic contemporan al instrumentului, din perspectiva evoluției organologice, a artei acordeonului, a profesionalizării și dezvoltării unor școli interpretative; elucidarea tehnicilor specifice și a mijloacelor de expresie, a aspectelor timbrale etc. ale instrumentului; analiza interpretativă și structurală a diferitor creații reprezentative din repertoriul universal și național contemporan; relevarea particularităților dezvoltării repertoriului național dedicat acordeonului, în contextul noilor tehnici de interpretare.

Noutatea științifică a tezei constă în sistematizarea și conceptualizarea tehnicilor interpretative moderne și a mijloacelor de expresie la acordeon în muzica academică de la confluența secolelor XX – XXI. Cercetarea propune o tratare sistemică proprie a tehnicilor extinse și evidențierea relației dintre limbajul componistic contemporan și transformările practicii interpretative. De asemenea, lucrarea contribuie la redefinirea rolului expresiv al acordeonului și oferă repere aplicative pentru interpretare și pedagogia muzicală.

Problema științifică importantă soluționată se definește prin fundamentarea teoretică a noilor mijloace de expresie și tehnici de interpretare la acordeon, prin corelarea evoluției organologice a instrumentului cu dezvoltarea repertoriului contemporan universal și național. Cercetarea propune o abordare integratoare, care demonstrează interdependența dintre construcția instrumentului, explorările componistice și formarea unei noi paradigme interpretative.

Importanța teoretică a tezei rezidă în elucidarea particularităților și a rolului limbajului instrumental în contextul muzicii contemporane, oferind un cadru coerent de comprehensiune a fenomenului acordeonistic contemporan, prin argumentarea teoretică a corelației dintre evoluția sa constructivă, explorările componistice și noile realizări în domeniul artei interpretative. Cercetarea sprijină consolidarea unui cadru metodologic necesar studiului acordeonului, integrarea instrumentului în discursul științific general al muzicii contemporane, contribuind la definirea identității sale sonore și estetice în contextul muzicii universale de la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în posibilitatea utilizării și integrării rezultatelor cercetării în practica interpretativă și pedagogică a acordeonului; în curriculumul disciplinelor de specialitate din învățământul artistic de nivel superior și mediu și pot servi drept suport metodologic pentru compozitori și cercetători interesați de extinderea posibilităților tehnice și expresive ale acordeonului.

Aprobarea rezultatelor a avut loc în cadrul comunicărilor la șapte conferințe științifice naționale și internaționale, reflectate în 9 publicații: 5 articole și 4 rezumate. Rezultatele cercetării sunt implementate în procesul didactic, în clasa de acordeon a autorului, la AMTAP și CEEA „Șt. Neaga”, cât și în practica sa interpretativă.

ANNOTATION

Mîrzac Sergiu. New means of expression and performance techniques of the accordion in academic music at the confluence of the 20th and 21st centuries. PhD thesis, specialty 653.01 Musicology (research), Chisinau, 2025.

The thesis includes sections: annotations, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, 146 pages of the basic text, bibliography from 166 sources, 83 examples.

Keywords: accordion, performance, extended techniques of interpretation, organology, technical improvement, original repertoire for the accordion.

Field of study: art of musical performance, organology.

Purpose and objectives of the research. The research aims to highlight the role of the evolutionary processes of the interpretative language of the accordion in contemporary compositional and performing practice, by investigating and systematizing the new technical, timbral and dynamic resources of the instrument. **Objectives:** to determine the processes of consolidation of the contemporary academic status of the instrument, from the perspective of its organological evolution, of the art of the accordion, of the professionalization and development of performance schools; to elucidate of specific techniques and means of expression, timbral aspects, etc. of the instrument; performing and structural analysis of representative creations from the contemporary universal and national repertoire; to reveal the particularities of the development of the national repertoire dedicated to the accordion, in the context of new performance techniques.

The scientific novelty of the thesis consists in the systematization and conceptualization of modern interpretive techniques and means of expression on the accordion in academic music at the confluence of the twentieth – twenty-first centuries. The research proposes a systemic treatment of extended techniques and highlighting the relationship between contemporary compositional language and the transformations of interpretative practice. The work also contributes to the redefinition of the expressive role of the accordion and offers applicative landmarks for musical interpretation and pedagogy.

The important scientific problem solved in the research is defined by the theoretical foundation of the new means of expression and techniques of accordion performance, by correlating the organological evolution of the instrument with the development of the universal and national contemporary repertoire. The research proposes an integrative approach, which demonstrates the interdependence between the construction of the instrument, the compositional explorations and the formation of a new interpretative paradigm.

The theoretical importance of the thesis lies in elucidating the particularities and the role of instrumental language in the context of contemporary music, providing a coherent framework for understanding the contemporary accordion phenomenon, through the theoretical argumentation of the correlation between its constructive evolution, compositional explorations and new achievements in the field of performing art. The research supports the consolidation of a methodological framework necessary for the study of the accordion, the integration of the instrument into the general scientific discourse of contemporary music, contributing to the definition of its sound and aesthetic identity in the context of the universal music of the late twentieth and early twenty-first centuries.

The applicative value of the work consists in the possibility of using and integrating the results of research into the interpretative and pedagogical practice of the accordion; in the curriculum of specialized disciplines in higher and middle level artistic education and can serve as methodological support for composers and researchers interested in expanding the technical and expressive possibilities of the accordion.

The approval of the results took place within the communications at seven national and international scientific conferences, reflected in 9 publications: 5 articles and 4 abstracts. The results of the research are implemented in the teaching process, in the author's accordion class, at AMTAP and CEEA "Șt. Neaga", as well as in his interpretative practice.

MÎRZAC SERGIU

**MIJLOACE DE EXPRESIE
ȘI TEHNICI DE INTERPRETARE NOI LA ACORDEON
ÎN MUZICA ACADEMICĂ
LA CONFLUENȚA SECOLELOR XX-XXI**

SPECIALITATEA 653.01 MUZICOLOGIE (CERCETARE)

Doctorat științific

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN ARTE

Aprobat spre tipar: Hârtie
ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar.: 1

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
